

12.11.2020

VN/20702/2020

Eduskunnan oikeusasiamies
oikeusasiamies@eduskunta.fi

Viite Lausuntopyyntö 17.9.2020 EOAK/5684/2020

LAUSUNTO PALVELUSETELIN ARVON MÄÄRITYSTÄ KOSKEVAN KANTELUN TUTKIMISEKSI

Asia VN/20702/2020

Eduskunnan oikeusasiamies on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lausunnon Kynnys ry:n tekemän kantelun tutkimiseksi.

Kynnys ry arvostelee kantelussaan kuntien menettelyä määritellä ja tarkistaa palvelusetelin arvo vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua järjestettäessä.

1. Kantelun sisältö

Kantelun mukaan palvelusetelin arvo on useissa kunnissa niin alhainen, että se vaarantaa vaikeavammaisten henkilöiden oikeuden saada henkilökohtaista apua vammaispalvelulain tarkoittamalla tavalla.

Kantelussa pyydetään oikeusasiamiestä muun muassa selvittämään

- 1) Rikkooko kunta vammaispalvelulaista johtuvan erityisen järjestämisvelvollisuutensa, mikäli kunnan määrittämä palvelusetelin arvo on niin alhainen, että se tosiasiasa vaarantaa vaikeavammaisten henkilöiden oikeuden saada henkilökohtaista apua heidän tarpeensa edellyttämällä tavalla, koska kunta ei ole huolehtinut palveluntuottajien liiketaloudellisten edellytysten säilymisestä palvelun tuottamisen suhteen?
- 2) Turvaako nykyinen lainsäädäntö riittävästi henkilökohtaisen avun palvelusetelimallin eri osapuolten oikeudet?
- 3) Onko lainsäädäntöä tarvetta muuttaa, mikäli voimassa oleva lainsäädäntö ei velvoita kuntia määrittämään ja/tai tarkistamaan henkilökohtaisen avun palvelusetelin arvoa tarpeen mukaan sellaiseksi, että eri osapuolten oikeudet toteutuvat?
- 4) Vastaako voimassa oleva sosiaalihuollon palveluseteliä koskeva lainsäädäntö YK:n vammaisten oikeuksia koskevan sopimuksen vaatimuksia henkilökohtaisen avun osalta (19 artikla)?

2. Kanteluun liittyvä lainsäädäntö

2.1 Kunta (tai kuntayhtymä) henkilökohtaisen avun järjestäjänä

Henkilökohtaisen avun järjestämisestä säädetään vammaispalvelulain (380/1987) 8, 8 c ja 8 d pykälissä.

Vammaisille tarkoitetut palvelut (8 §)

Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muun muassa henkilökohtaista apua, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. (2 mom)

Henkilökohtainen apu (8 c §)

Henkilökohtaista apua on järjestettävä päivittäisiä toimia, työtä ja opiskelua varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee. Lisäksi harrastuksiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämistä varten henkilökohtaista apua on järjestettävä lähtökohtaisesti vähintään 30 tuntia kuukaudessa.

Henkilökohtaisen avun järjestämistavat (8 d §)

Kunta voi järjestää henkilökohtaista apua antamalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluiden hankkimista varten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetussa laissa (569/2009) tarkoitetun palvelusetelin, jonka arvo on kohtuullinen. (2 mom 2 kohta)

Henkilökohtaisen avun järjestämistavoista päätettäessä ja henkilökohtaista apua järjestettäessä kunnan on otettava huomioon vaikeavammaisen henkilön oma mielipide ja toivomukset sekä palvelusuunnitelmassa määritelty yksilöllinen avun tarve ja elämäntilanne kokonaisuudessaan. (1 mom.)

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta (733/1992) säädetään toiminnan järjestämisestä kunnassa.

Toiminnan järjestäminen (4 §)

Kunta voi järjestää sosiaalihuollon tehtävät antamalla palvelunkäyttäjälle palvelusetelin, jolla kunta sitoutuu maksamaan palvelun käyttäjän kunnan hyväksymältä yksityiseltä palvelujen tuottajalta hankkimat palvelut kunnan päätöksellä asetettuun setelin arvoon asti. (1 mom. 4 kohta)

Hankittaessa palveluja yksityiseltä palvelujen tuottajalta kunnan on varmistuttava siitä, että hankittavat palvelut vastaavat sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta. (3 mom.)

Kunta on velvollinen suorittamaan palvelujen tuottajalle korvausta enintään palvelusetelin arvoon saakka. (4 mom.)

Kuntalaki (410/2015)

Lain tarkoitus (1 §)

Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. (2 mom.)

Kunnan järjestämisvastuu (8 §)

Tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:

- 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;
- 3) tuottamistavasta;
- 4) tuottamisen valvonnasta;
- 5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. (2 mom.)

Palvelujen tuottaminen (9 §)

Kunta tai kuntayhtymä voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai hankkia ne sopimukseen perustuen muulta palvelujen tuottajalta. Palvelusetelin käytöstä säädetään erikseen.

Kunnan tai kuntayhtymän hankkiessa laissa säädettyjä palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy 8 §:n 2 momentissa tarkoitettu järjestämisvastuu. Tämän lisäksi palvelujen tuottajan vastuu palveluista määräytyy sen mukaan, mitä tässä laissa tai muualla säädetään, sekä mitä kunta tai kuntayhtymä ja palvelujen tuottaja sopivat.

2.2 Palvelusetelin arvo

Palvelusetelin arvosta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetussa laissa (569/2009), myöhemmin palvelusetelilaki. Sen lisäksi palvelusetelin arvosta säädetään vammaispalvelulaissa.

Palvelusetelilaki

Palvelusetelin arvon määräytyminen (7 §)

Kunnan tulee määrätä palvelusetelin arvo niin, että se on asiakkaan kannalta kohtuullinen. Kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon kustannukset, jotka aiheutuvat kunnalle vastaavan palvelun tuottamisesta kunnan omana tuotantona tai hankkimisesta ostopalveluna. (1 mom.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 ja 5 §:ssä asiakkaalle maksuttomiksi säädettyjen sosiaali- ja terveyspalvelujen hankkimiseksi annettavan palvelusetelin arvo tulee määrätä niin, että asiakkaalle ei jää maksettavaksi omavastuusuutta. (2 mom.)

HE 20/2009 vp

Kohtuullisuusvaatimus huomioiden palvelusetelin arvo tulisi määritellä niin, että palvelusetelistä muodostuu asiakkaalle todellinen vaihtoehto palvelun käyttämiseen. (s. 28)

Käytännössä maksuttomaksi säänneltyjen palvelujen hankinta palvelusetelillä voisi toteutua esimerkiksi niin, että kunta määritteli realistisen palvelusetelin arvon, jolla palvelu voitaisiin tuottaa. Hyväksytyjen palvelujen tuottajien listalla voisivat olla ne palvelujen tuottajat, jotka olisivat valmiita palvelun kyseisellä hinnalla tuottamaan. (s. 29)

Vammaispalvelulaki

Henkilökohtaisen avun järjestämistavat (8 d §)

Palvelusetelin arvon tulee olla kohtuullinen. (2 mom. 2 kohta)

HE 166/2008 vp

Henkilökohtaisen avun järjestäminen palvelusetelin turvin edellyttää, että setelin arvo vahvistetaan kunnan päätöksellä sellaiseksi, että sillä on mahdollista hankkia henkilölle palvelusuunnitelmassa määritelty riittävä henkilökohtainen apu.

Asiakasmaksulainsäädännön yhtenä tehtävänä on varmistaa se, että maksujen suuruus ei ole esteenä kunnallisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin hakeutumiselle.

2.3 Kuntaa velvoittavat ja asiakkaan asemaa turvaavat säännökset

Suomen perustuslaki (733/1991)

Oikeus sosiaaliturvaan (PL 19 §)

Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. (1 mom.)

Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. (3 mom.)

Perusoikeuksien turvaaminen (PL 22 §)

Julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Sosiaalihuollon asiakaslaki (812/2000)

Oikeus laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun (4 §)

Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on otettava huomioon asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä hänen äidinkielensä ja kulttuuritaustansa. (2 mom.)

Itsemääräämisoikeus ja osallistuminen (8 §)

Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan.

Asiakkaalle on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sama koskee hänen sosiaalihuoltoonsa liittyviä muita toimenpiteitä. Asiakasta koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon asiakkaan etu.

Palvelu- ja hoitosuunnitelma (7 §)

Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on laadittava palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma, jollei kyseessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus tai jollei suunnitelman laatiminen muutoin ole ilmeisen tarpeetonta.

Suunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteisymmärryksessä asiakkaan kanssa sekä 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa asiakkaan ja hänen laillisen edustajansa taikka asiakkaan ja hänen omaisensa tai muun läheisensä kanssa. Suunnitelman sisällöstä ja asiaan osallisista on lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Asiakkaan etu (4 §)

Asiakkaan etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimintatavat ja ratkaisut parhaiten turvaavat erityisesti asiakkaan ja hänen läheistensä hyvinvoinnin; asiakkaan itsenäisen suoriutumisen ja omatoimisuuden vahvistumisen sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet; tarpeisiin nähden oikea-aikaisen, oikeanlaisen ja riittävän tuen; mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan.

Vammaispalvelulaki

Lain tarkoitus (1 §)

Tämän lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä.

Vastuu palvelujen ja tukitoimien järjestämisestä (3 §)

Kunnan on huolehdittava siitä, että vammaisille tarkoitetut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Lisäksi on otettava huomioon asiakkaan yksilöllinen avun tarve.

Elinolojen kehittäminen (6 §)

Sosiaalilautakunnan on edistettävä ja seurattava vammaisten henkilöiden elinoloja sekä pyrittävä toiminnallaan ehkäisemään epäkohtien syntymistä ja poistamaan haittoja, jotka rajoittavat vammaisen henkilön toimintamahdollisuuksia ja osallistumista.

Palvelujen kehittäminen (7 § 2 mom.)

Vammaisuuden perusteella järjestettäviä palveluja ja tukitoimia kehittäessään kunnan tulee ottaa huomioon vammaisten henkilöiden esittämät tarpeet ja näkökohdat

Palvelusetelilaki

Lain tarkoitus (1 §)

Tämän lain tarkoituksena on sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelin avulla lisätä asiakkaan ja potilaan valinnan mahdollisuuksia, parantaa palvelujen saatavuutta ja edistää kuntien sosiaali- ja terveystoimen sekä elinkeinotoimen ja yksityisten palvelujen tuottajien yhteistyötä.

HE 20/2009

Ehdotetun lain tavoitteena olisi tehostaa palvelukokonaisuutta ja tukea asiakkaan ja potilaan toivomusten, mielipiteen ja yksilöllisten tarpeiden huomioimista.

Palvelusetelilaki

Asiakkaan asema (6 §)

Asiakkaan mielipide palvelusetelin saamisesta tulee ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon silloin, kun kunnassa käytetään palveluseteliä asiakkaan tarvitseman palvelun järjestämiseen. Asiakkaalla on oikeus kieltäytyä hänelle tarjotusta palvelusetelistä, jolloin kunnan tulee ohjata hänet kunnan muilla tavoin järjestämien palvelujen piiriin.

Palvelusetelin saanut asiakas tekee palvelujen tuottajan kanssa sopimuksen palvelun antamisesta. Tätä sopimussuhdetta koskevat sopimuksen sisällön mukaan määräytyvät kuluttajaoikeuden ja sopimusoikeuden säännökset ja oikeusperiaatteet. Asiakkaan ja palvelujen tuottajan välistä sopimusta koskevan erimielisyyden saattamisesta kuluttajariitalautakunnan käsiteltäväksi säädetään kuluttajariitalautakunnasta annetussa laissa (8/2007).



Kunnan on selvitettävä asiakkaalle tämän asema palveluseteliä käytettäessä, palvelusetelin arvo, palvelujen tuottajien hinnat, omavastuusuuden määräytymisen perusteet ja arvioitu suuruus sekä vastaavasta palvelusta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaan määräytyvä asiakasmaksu.

Asiakkaan on annettava palvelusetelin myöntämistä varten tarvittavat tiedot. Asiakkaalle on annettava tieto, mistä muualta ja mitä häntä koskevia tietoja voidaan hänen suostumuksestaan riippumatta hankkia. Asiakkaalle on varattava tilaisuus tutustua muualta hankittuihin tietoihin ja antaa asiassa tarpeellista selvitystä.

Sen lisäksi, mitä tässä pykälässä säädetään, asiakkaan asemaan sovelletaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettua lakia sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annettua lakia.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva sopimus (19 artikla)

Artikla velvoittaa Suomen valtiota muun muassa toteuttamaan tehokkaat ja asianmukaiset toimet tehdäkseen vammaisille henkilöille helpommaksi nauttia täysimääräisesti oikeudesta elämiseen yhdenvertaisesti yhteisössä sekä helpottaakseen heidän täysimääräistä osallisuuttaan ja osallistumistaan yhteisöön, muun muassa varmistamalla, että vammaisten henkilöiden saatavissa on valikoima kotiin annettavia palveluja sekä asumis- ja laitospalveluja sekä muita yhteiskunnan tukipalveluja, mukaan lukien henkilökohtainen apu, jota tarvitaan tukemaan elämistä ja osallisuutta yhteisössä ja estämään eristämistä tai erottelua yhteisöstä.

3 Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto

Palvelusetelin arvoa koskevan kantelun ratkaisua tulee arvioida edellä kuvatun säädöskokonaisuuden perusteella.

Sosiaali- ja terveysministeriö arvioi asiaa ennen kaikkea omaan toimialaansa kuuluvien henkilökohtaisen avun asiakkaan aseman ja oikeuksien sekä kunnan järjestämistä näkökulmasta.

Kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Kunnalla säilyy aina järjestämistä vastuusta suhteessa asiakkaaseen riippumatta palvelun järjestämistä vastuusta. Vammaisella henkilöllä on subjektiivinen oikeus henkilökohtaiseen apuun. Mikään palvelun järjestämistä tapa ei saa vaarantaa oikeuden toteutumista. Vaikka vammaisella henkilöllä on oikeus kieltäytyä palvelusetelistä, jolloin kunnan on järjestettävä henkilökohtainen apu muulla tavalla, palvelusetelin arvo ei voi systemaattisesti alittaa kohtuullista arvoa. Kunnan järjestämistä vastuuseen sisältyy valvontavastuu. Kunnan tulee arvioida myös omaa toimintaansa kriittisesti.

Henkilökohtaisen avun eri järjestämistä tavat varmistavat sen, että vammaiset henkilöt voivat saada yhdenvertaisesti tarvitsemansa avun ja tuen. Siksi kunnan tulee huolehtia siitä, että eri henkilökohtaisen avun järjestämistä tavat ovat myös käytännössä vammaisten henkilöiden käytettävissä.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että palveluseteliä koskevat erityiset säännökset yhdessä asiakkaan asemaa ja oikeuksia sekä kunnan vastuita ja velvollisuuksia koskevan



yleislainsäädännön kanssa ovat riittäviä turvaamaan vammaisen henkilön oikeuden saada henkilökohtaista apua yksilöllisessä palvelua koskevassa päätöksessä määritellyllä tavalla. Siksi lainsäädäntöä ei ole välttämätöntä ainakaan kiireellisellä aikataululla muuttaa. Suurimmat ongelmat ovat lain soveltamiskäytännöissä.

Palvelusetelin arvon tulee olla kohtuullinen. Sama säännös sisältyy sekä palvelusetelilakiin että vammaispalvelulakiin.

Palvelusetelilaki edellyttää, että kunta arvioi palvelusetelin arvon kohtuullisuutta suhteessa kunnan omana tuotantona tai ostopalveluna hankkiman vastaavan palvelun kustannuksiin. Kunta ei voi olettaa, että palvelun kustannukset olisivat pienemmät, jos asiakas hankkii palvelun palvelusetelillä.

Laissa säädetään lisäksi, että silloin, kun palvelu on asiakkaalle maksuton, palvelusetelin arvo tulee määrätä niin, että asiakkaalle ei jää maksettavaksi omavastuuta.

Hallituksen esityksessä tarkennetaan vielä kohtuullisuusvaatimusta siten, että palvelusetelin arvo tulisi määritellä niin, että palvelusetelistä muodostuu asiakkaalle todellinen vaihtoehto palvelun käyttämiseen. Hallituksen esityksen mukaan käytännössä maksuttomaksi säädettyjen palvelujen hankinta palvelusetelillä voisi toteutua esimerkiksi niin, että kunta määrittäisi realistisen palvelusetelin arvon, jolla palvelu voitaisiin tuottaa.

Vammaispalvelulakia koskevassa hallituksen esityksessä konkretisoidaan vielä kohtuullisuuden vaatimusta siten, että henkilökohtaisen avun järjestäminen palvelusetelin turvin edellyttää, että setelin arvo vahvistetaan kunnan päätöksellä sellaiseksi, että sillä on mahdollista hankkia henkilölle palvelusuunnitelmassa määritelty riittävä henkilökohtainen apu.

Palvelusetelin arvon määräytymistä koskevalla sääntelyllä on haluttu varmistaa, että asiakkaalle maksuttomiksi säädetty palvelut säilyvät jatkossakin asiakkaalle maksuttomina.

Vaikka laissa ei ole erikseen säädetty palvelusetelin arvon tarkistamisesta, se sisältyy vaatimukseen arvon kohtuullisuudesta. Ei riitä, että palvelusetelillä on mahdollista ostaa palvelua silloin, kun asiakkaalle ensimmäistä kertaa myönnetään palveluseteli. Palvelusetelin arvoa tulee tarkistaa kustannusten noustessa.

Palvelusetelin arvon on oltava sellainen, että se kattaa koko asiakkaan tarvitseman palvelun hinnan. Palvelusetelillä pitää käytännössä olla mahdollista hankkia vaikeavammaiselle henkilölle palvelusuunnitelmassa ja -päätöksessä määritelty riittävä henkilökohtainen apu.

Pääministeri Marinin hallituksen ohjelmassa on mainittu palvelusetelilain uudistus yhdenvertaisten ja sujuvien palveluiden turvaamiseksi ja itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi. Hallitusohjelmaan sisältyy myös vammaispalvelulainsäädännön kokonaisuudistus. Niiden yhteydessä on aikanaan mahdollista tarkemmin arvioida eri osapuolten näkökulmasta tarvetta selkeyttää palvelusetelin arvoa ja käyttöä koskevia säännöksiä. Poliittista päätöstä uudistusten aloittamisesta ja aikataulusta ei ole tehty.



Sote-valmistelun ja Koronatilanteen vuoksi on uudelleen arvioitava, mitkä lainvalmisteluhankkeet voidaan viedä eteenpäin tällä hallituskaudella.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan sopimuksen ratifiointiprosessissa on todettu, että Suomen lainsäädäntö vastaa sopimuksen vaatimuksiin. Sopimuksessa ei ole yksityiskohtaisia määräyksiä henkilökohtaisesta avusta. Yksi YK:n vammaissopimuksen ja Suomen vammaispolitiikan keskeisimmistä tavoitteista on edistää eri tavoin vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden toteutumista yhteiskunnassa. Henkilökohtainen apu toteuttaa palveluista usein parhaiten tätä tavoitetta. Henkilökohtaisella avulla on mahdollista vastata myös yhteiskunnan velvollisuuteen järjestää vammaiselle henkilölle välttämätön hoito ja huolenpito. Siksi on tärkeää varmistaa, että henkilökohtainen apu toteutuu käytännössä lain edellyttämällä tavalla. Vammaisen henkilön subjektiivinen oikeus henkilökohtaiseen apuun palvelun saamisedellytysten täytyessä korostaa palvelun merkitystä vammaiselle henkilölle ja kunnan erityistä järjestämisvastuuta palvelun toteuttamisessa.

Kanteluun liitetyn selvityksen perusteella näyttäisi siltä, että palvelusetelin arvo on useissa kunnissa jäänyt jälkeen suhteessa kustannusten nousuun. Joissain kunnissa arvot ovat hyvin lähellä lain voimaan tullessa olleita arvoja. Koska tilanne ei vastaa edellä kuvatun lainsäädännön asettamia vaatimuksia, on tarpeen ryhtyä mahdollisimman pikaisesti toimenpiteisiin, jotta vammaisten ihmisten oikeudet voisivat toteutua täysimääräisesti. Olemme ministeriöstä yhteydessä valvontaviranomaisiin ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitokseen valvonnan ja esimerkiksi Vammaispalvelujen käsikirjan avulla tapahtuvan ohjauksen tehostamiseksi.

Kansliapäällikkö

Kirsi Varhila

Lakimies

Sirkka Sivula

JAKELU Eduskunnan oikeusasiamies

TIEDOKSI Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
Valtiosihteeri Eila Mäkipää
Erityisavustaja Timo Lehtinen
Erityisavustaja Laura Lindeberg
Erityisavustaja Sampo Varjonen
Kansliapäällikkö Kirsi Varhila
Osastopäällikkö Veli-Mikko Niemi
Johtaja Taru Koivisto